

fastholder jeg det dog i dets Hovedpunkter, idet jeg tillige, uden at træde Besslethenheden for nær, troer at turde antage, at det fuldkomment kunde sættes ved Siden af, hvad der senere er præsteret i den Retning — have gjort Brug af det private Initiativ i denne Sag, hvis ikke Forholdene siden 1852 vare blevne saa forandrede, at det maatte forekomme mig ikke blot uhenfigtsmæssigt, men endog uforsvarligt at gjøre det. Senere Indenrigsministre ere vegne tilbage for den Opgave, som Grundloven havde stillet dem, og istedetfor at paatage sig det vanskelige Arbejde, at gennemføre en paa et fuldstændigt gjenomtænkt System bygget Communallov, ere de komne med enkelte Smaalove, der kun have angaaet de Spørgsmaal, som for mangfoldige Medlemmer af Rigsdagen have en saa overveiende Interesse, at alt Andet næsten taber sin Interesse ved Siden deraf, nemlig de blotte Valgsørgsmaal. Da jeg selv blev Indenrigsminister, var det for mig en Gjenstand for meget alvorlig Overveelse, om jeg ikke, til Trods for Alt, hvad der var kommet imellem, skulde søge at realisere det af mig tidligere opstillede System. Det var imidlertid klart for mig, at der var et Punkt, som maatte gaae forud for alle de andre, nemlig Skabelsen af et overordnet Communallraad, det vil sige, at man maatte begynde med Spidsen, hvor der fandtes de bedste baade materielle og aandelige Kræfter, for at tilvejebringe et virkeligt og dygtigt Communalliv. Ved Siden af hiint Hovedpunkt var der derhos et andet Punkt, nemlig den communale Bessatning, som hurtigt muligt trængte til en Omdannelse, og med Hensyn til hvilket det ogsaa lykkedes mig at sætte et Lovforslag igjennem. Det nævnte Hovedpunkt, Skabelsen af et overordnet Communallraad, var et Hovedpunkt i et Lovforslag, som dengang blev forelagt af mig, men det blev ikke ført igjennem. Naar den nuværende høitærede Indenrigsminister fuldstændigt har ladet dette Punkt falde, da har han ikke anført anden Grund derfor, end at det ikke kunde føres igjennem. Han kan dog umuligt derved have sigtet til Landstinget, som ved en motiveret Dagsorden har forkastet et tidligere Lovforslag, der gik i anden Retning, og dernæst i dets hele Detail har bearbejdet og

vedtaget et Lovforslag, hvori de af mig antydede Grundfætninger fandtes. Men hans Bemærkning synes heller ikke at kunne gjælde Folkethinget, thi hiint Lovforslag af mig vilde for længe siden være blevet til Lov, hvis jeg vilde have givet mit Munde til nogle Forandringer i Valgretsbestemmelserne, som man vilde fremtvinge, og som langtfra, for at jeg skulde kunne have gaaet ind paa dem, vilde have krævet saa stor Gøne fra min Side til at rette mig efter Andre, som den høitærede nuværende Indenrigsminister har lagt for Dagen. Jeg fandt det imidlertid dengang rigtig, navnlig fra Regeringens Standpunkt, at fastholde min Mening, fordi de omtalte Forandringer aabenbart ikke vare en Udvikling af Forslagets Tanke, men Noget, som man vilde drive ind i dette, da man saae Regeringens store Interesse for Sagen, og fordi det var Noget, som jeg godt tør sige, at Landstinget eenstemmigt vilde have modsat sig, naar jeg tager Hensyn til den motiverede Dagsorden, som det da vedtog, og til det Lovforslag, som det senere sluttede sig til. Alt, hvad der er kommet imellem, og ikke mindst min personlige Stilling, har gjort, at jeg ikke senere har villet reise det hele ovennævnte Spørgsmaal paany — hvad jeg muligt vilde have gjort, hvis jeg var 10 Aar yngre, idet jeg da vilde have søgt at faae den høitærede Indenrigsministers Forslag forkastet. Men det er da en Selvfølge, at jeg, medens jeg iøvrigt vil holde mig passiv i denne Sag og kun staae som Tilskuer, vil komme Ministeren til Hjælp, hvor jeg finder, at han har fuldkommen Ret, og hvor der navnlig bliver gjort en vigtig Anvendelse af mit tidligere Forslag. Thi ligesaa vist som det er min Mening, at der ikke er nogen fuld Communalfrihed, saalænge der i Spidsen for den communale Forvaltning staaer en af Kongen udnævnt Embedsmand, ligesaa vist er det ogsaa, at dette ikke kan opnaaes, saalænge som det communale Omraade forbliver, som det er, saalænge der ikke engang er gjort noget Forsøg paa at modificere eller nærmere forklare det, og saalænge man ikke tillige tilvejebringer alle de Betingelser, hvorunder der kan foregaae et virkeligt Valg fra Communens Side af dens Borgmester, med eller uden Løn, paa Livstid